
”Hos dr. Rudolf Steiner”

Et intervju med ”den store tyske videnskapsmand”

Nedenfor publiseres et intervju med Rudolf Steiner som tidligere har vært helt ukjent for norske antroposofar, og som heller ikke er registrert i Dornach.*

Bakgrunnen for at det kom for en dag var at jeg i februar i år ble invitert av Bjørn Smith-Simonsen i Pax Forlag til en mindre sammenkomst med 12-14 mennesker i forbindelse med Rune Slagstads 60-års dag. Ved bordet satt Per Schreiner til venstre for meg. Han hadde tydeligvis registrert at jeg hadde et engasjement for den antroposofiske bevegelse, og opplyste at hans far, Fredrik Schreiner, som 16-åring (!) i forbindelse med ett av Rudolf Steiners Norges-besøk hadde intervjuet Steiner for tidsskriftet ”Norges Gymnasiaster”, hvor han var redaktør.

Jeg tillot meg å betvile at så var tilfelle: et slikt intervju ville vært registrert og bevart av norske antroposofar – mente jeg. Om han hadde en kopi? Jo, tenk det hadde han. Og noen dager senere mottok jeg en fotokopi med det aktuelle intervjuet fra ”Norges Gymnasiaster” fredag 9. desember 1921, med overskriften ”Hos dr. Rudolf Steiner”. I intervjuet manglet det et par linjer, men dette fikk jeg supplert med en kopi fra Nationalbiblioteket.

Jeg skrev kort etter et takkebrev til Per Schreiner – men har ikke hatt noen ytterligere kontakt med han. Han døde tidligere i høst, og jeg fikk dessverre ikke fortalt ham at intervjuet var blitt mottatt med både overraskelse og takk i Dornach. Intervjuet hadde aldri kommet for dagen hvis (1) vi ikke tilfeldigvis var blitt invitert til sammenkomsten for Rune Slagstad, (2) vi ikke tilfeldigvis hadde sittet ved siden av hverandre ved bordet, og (3) Per Schreiner tilfeldigvis ikke hadde visst at jeg var engasjert innenfor den antroposofiske bevegelsen. Så kan man velge om man vil kalle det en tilfeldighet; kanskje var det en ”såkalt” tilfeldighet?

Cato Schiøtz

Hos dr. Rudolf Steiner.

Blandt alle de kulturstrømninger som særlig etter krigens slut har fått vind i seilene, er ingen mer værd end den som har sit utspring fra den store tyske videnskapsmand – dr. Rudolf Steiner. De fleste andre av disse bevægelser bygger på dogmatik eller mysti[s]me; dr. Steiner derimot hævder at det eneste som kan føre os ut av det nuværende uføre er videnskap – er stræben efter sandheten.

Derfor står han også som den – hvortil hele den del av den tyske intelligens som endnu har bevaret hjertet og hjernen frit – som søker livets mening utenfor nationalistiske revancheplaner – ser hen til som sin naturlige fører. Men også utenfor Tyskland og Schweitz – nesten til hver eneste krok av verden, hvor det endnu findes et tempel for den frie søken efter sandheten, er dr. Steiners idéer nådd.

* Intervjuet ble opprinnelig trykket i «Antroposofi i Norge» IV/2005.

AKABA NORGES **GYMNASIASTER** ROMA

Redaktion: M. GLOTT
 Nr. 33. Udgivelsesdato: Fredag, 9. december 1921. Udgivelsessted: København. 1. årgang.

= Sportsmandens julenummer slaar alle rekorder. =

Hos dr. Rudolf Steiner.

ZAPFEES MUSIKHANDEL

Sjalsugubstanz internasjonalt
Fremtids Genvalg.

Sjalsugubstanz

Nils S. Hauff
 HILFSSKRIFFSÄTTER

Ligesom dyrene stadig udvikler alle sine organer mot det fysisk mest hensigtsmessige, således kan mennesket også, ved stadig at stræbe og hige mot noget høiere, mot den objektive sandhet, efterhvert udvikle sine åndsevner og erhverve sig kundskap om høiere verdener.

Hva der imidlertid mer end noget andet har imponert mig ved dr. Steiner, er hans utprægete sans for realiteter. Han er ikke en stuelærd filosof, som fra sit skrivebord sender sine tanker på åndens flukt mellem himmelens stjerner. På alle felter av livet er han i virksomhet. På det sociale, teologiske, politiske, økonomiske, og

ikke minst – på det pædagogiske område; overalt har han sine bestemte arbejdsplaner, overalt er han i travelt virksomhet.

Og alle sine idéer fører han ut i praksis, for at deres værdi virkelig kan prøves. – Som bekendt opholder dr. Steiner sig for tiden i Kristiania for som Studentersamfundets gjæst at holde foredrag om antroposofi.

For at få høre litt om hans pædagogiske idéer i særdeleshet, og hans store "reformskole" i Dornach i sin almindelighet, grep jeg den dristige tanke at søke at interviewe ham. Og virkelig, skjønt dr. Steiners tid i en grad som synes utrolig allerede er lagt beslag på for alle mulige gjøremål, blev jeg straks vist ind til ham.

Allerede utsendt er frapperende. Med den høie, klare pande og de lysende, kastanjebrune øine, står han for mig – mer end nogen anden jeg har truffet, som typen på et åndsmenneske.

Efterat ha presentert mig som "Redakteur des norwegischen Gymnasia-sterblattes, vom norwegischen Gymnasia-sterbunde herausgegeben", ber jeg – på et imponerende tysk – dr. Steiner fortælle litt om hvilke fejl han mener det særlig klæber sig til den nuværende skoleordning, og hvorledes det bedst

kan rådes bod på disse.

– Jeg tror svært lite på reformer på dette område; skolen er i alt for høi grad avhengig av den hele tidsånd, derfor er den nuværende skole i så høi grad præget av livsfjernhet, farisæersk sneversyn, og samtidig også grell materialisme.

En løsrivelse her er en umulighet, dertil har det offentlige gjennom lover og examener alt for stor makt over skolen.

Vi kan derfor ikke komme over i holdbare tilstande gjennom reformer. Hva vi trenger er en *frigjørelse* på alle åndslivets felter. Vi må arbeide os ut av alle de unaturlige bånd og stængler, som nu hæmmer den fri utvikling. Og skolevæsenet må lægges om, ti det er skjævt bygget op, like fra roten av. Vore nuværende skolemænd er ikke pedagoger. Man skulde være fristet til at tro de aldrig hadde søkt at trænge ind i en guttesjæl; eller også mangler de enhver psykologisk evne. De har begravet sig selv og den sak som burde være deres hellige kald, i stivnede doktriner og gamle traditioner. *Derved har skolen mistet enhver kontakt med livet.*

– Efter hvilket pædagogisk princip arbeider man ved Deres skole i Dornach?

– Vi har søkt at bringe skolen mer i forbindelse med det praktiske liv. Og fremfor alt: Skolen har et høiere mål end at bibringe elevene det tørre kundskapsstof, *skolen skal gjøre sine elever til mennesker.*

På andre skoler går undervisningen maskinmessig og automatisk; derfor er den moderne skoles slagord blit: *Disciplin*. Vort løsen derimot er: *Ansvar*.

Det nytter ikke på skolen at præke for de unge gutter og piker om at det er til deres eget bedste alting sker. Gjennom frihet og ansvar må man modne deres karakter, må man stimulere deres arbeidsglæde, og anspore deres lyst til selvstændig arbeid.

– Hvilke fag mener De særlig skikket for disse Deres undervisningsmetoder?

– Jeg liker i det hele tat ikke ordet ”fag”. Koncentration er naturligvis en absolut nødvendighet når man vil trænge ind i de enkelte ”fag”, men det er mellem disse ”fag” en nøiere sammenhæng, som under den nuværende undervisningsmåte går helt upåttalt hen.

– Hva mener De f.eks. om undervisningen i morsmål?

Dr. Steiner ryster indignert på hodet, så en lok av det sorte hår falder ned i panden:

– Se f.eks. på gjennomgåelsen av de store dikteres verker. Hva er det? Jo en uttrevling og pedantisk gjennomgåelse av de enkelte scener.

Jeg nikker overmåde forstående, og dr. Steiner fortsætter:

– Diktets ånd, forfatterens dypere mening, og værdien av hans idéer ført ut i livet; ja se det får komme i anden række.

Hvorledes drives ellers undervisningen ved Goetheanum?

- Vi arbeider ikke efter det almindelige princip med "timer". Ingen klasse har mer end 2, i høiden 3 lærere; kun derved kan disse trænge ind i den enkelte elevs psykologi; og dette er igjen en absolut betingelse for det tilidsforhold mellem lærer og elev, på hvilket hele *vor* skoleordning bygger. For øvrig har vi - som sagt - ikke "timer". Vi studerer i 4 uker f.eks. bare fysikk. Kun derved kan eleven få noget samlet helhetsindtryk.

Men lækser? - indskyter jeg.

- Forekommer ikke ved *vor* skole. De fleste vil kanskje tro at man da intet kan lære; men jeg tror jeg kan si at vore resultater allerede nu motbeviser dette. Sprogundervisningen f.eks. er lagt i et helt galt spor. Jeg søker at lære elevene at trænge ind i sprogets ånd; ti kun derigjennem kan de i løpet av et nogenlunde overskuelig tidsrum, lære at beherske selve sproget.

Helt uten hjemmearbeide kan man jo naturligvis ikke nå frem til de obligatoriske eksamener, som jo desværre endda i *vor* tid er en absolut nødvendighet for at komme frem. Men allerede på et tidlig tidspunkt lærer vi de unge gutter og piker at arbeide på egenhånd; *vor* undervisning ligger således meget nærmere den som nu drives ved universitetene.

Vor skole i Dornach omfatter barn av begge kjønn, alle aldre, og fra alle samfundslag og ved den nøie kontakt vi efter *vor* undervisningsmetode kommer [i] med disse barn, søker vi også at finde ut, på hvilket område hver enkelt av dem er bedst skikket til at arbeide.

Men, som sagt, *vor* første opgave er at utvikle vore elevers karakter - at gjøre dem til mennesker, ti skolens opgave er ikke bare at gi elevene kundskaper, men også at lære dem at bruke disse, og at bruke dem på den rette måte.

Et håndtryk, et "auf Wiedersehen", en hilsen til de norske gymnasiaster - og audiensen er forbi.

- Jeg går og tænker på hva en mand - en strålende ånd, her har formådd at utdrette - og på hvor længe det vil vare før i hvert fald litt av dr. Steiners ideer omsættes i praksis her ved vore hjemlige skoler - kanskje det ogsaa her kunne trænges!

Fredrik Schreiner

Et par ord med den berømte Mand ...

Norske avisintervjuer med Rudolf Steiner i 1921

Her følger to intervjuer med Rudolf Steiner fra hans Norgesbesøk i 1921, med "Tidens Tegn" (venstreliberal avis grunnlagt av O. A. Thommessen i 1910, gikk inn i 1941) og med "Aftenposten".

Da doktor Steiner kom.

Et par ord med den berømte mand.

Doktor Steiner kom med utenlands-toget over Kornsjø igaar. Paa stationen var fremmøtt en talrik skare damer og herrer av den herværende anthroposofiske koloni og repræsentanter for de tre foreninger som har innbudt den berømte lærde.

Toget kommer, i en kupe staar en herre som ligner billederne i avisene, ved siden av ham fru Steinegger [!] og et par andre. En gjenkjennende mumlen gaar gjennom forsamlingen, og man

samles om vogntrinnet. Doktor Steiner kommer ut i pels og rund pelslue, han hilser til alle kanter, de fremmøtte trykker hans haand. Pludselig reiser sig det spørsmål: hvor er vore damer? Det viser sig at disse, et par damer som skal demonstrere eurytmisk dans ikke kommer før i dag, og forsamlingen begynner at bevæge sig langsomt fremover. Og ut av al denne ømme omhu skal man rive den berømte doktor! Dog, hvorfor er man ellers moderne journalist? Altsaa en avant!

Entschuldigen Sie, Herr Doktor!

Doktoren stanser og et par kloke øine hviler et øieblik undersøkende paa en, han ser ældre ut end billederne gir indtryk av. Han besvarer venlig spørsmålene, det er ikke første gang han er i Norge, han har været her 3-4 gange før, sist før krigen i 1913.¹

¹ Steiner hadde vært i Norge seks ganger tidligere – i 1908 (to ganger), 1909, 1910, 1912 og 1913.

Men besøket har jo denne gang en mer offentlig karakter?

Doktoren smiler: das mag sein. Angaaende sine foredrag uttaler han, at han endnu ikke selv er paa det rene med hvor mange det blir av dem, men det blir nok en hel del. Nu kommer han sist fra Dornach over Berlin.

Da man jo ikke godt kan komme ind paa de store livsspørsmål paa veien mellem kupeen og luken hvor der sælges platformbilletter til dem som skal følge og møte, trækker pressen sig tilbake med sin lille fangst, en ren kramsfugl av et interview med hensyn til næringsindhold. Imens har tegnerne tegnet som rasende. Doktoren smiler og sier venlig, at han haaber at se en igjen, en liten behagelighed som viser at det ialfald ikke er første gang doktor Steiner blir interviewet og at han forstaar at omgaas sine medmennesker, baade dem av pressen og utenfor.

(Tidens Tegn, 23. november 1921)

Dr. Rudolf Steiner i Kristiania. Den berømte aandforsker udtaler sig til "Aftenposten".

Hvad er antroposofi? – Eurytmiforestilling paa Nationaltheatret – v. Moltkes memoirer udkommer i nær fremtid.

Den fremragende tyske aandforsker dr. Rudolf Steiner kom igaar til Kristiania. En af "Aftenposten"s medarbeidere fik ved stor imødekommenhed fra doktorens side anledning til at træffe ham i den privateilighed, som er stillet til hans disposition under hans ophold her i byen.

Dr. Steiner beder mig tage plads i en dyb lænestol. Saa skyver han en anden hen til mig og sætter sig. Han stryger det lange, tynde haar bort fra panden og fæster to uendelig varme, mørkebrune øine paa mig. Hans ansigt er blegt, furet. Øinene lægger et vidunderlig skjær af mildhed over de sterkt markerte træk.

– Hva havde De tænkt at spørge mig om?

Jeg beder ham forklare, hva antroposofi er. Og her er dr. Steiners egne ord:

– Antroposofi vil i den moderne videnskabs klædedragt besvare menneskenes store livsspørsmål, sjælens væsen og udødelighed, – men denne videnskab har ogsaa sine rent praktiske sider. Erkjendelsen bliver vundet ved uddannelse af aandelige evner som menneskene i den almindelige videnskab ikke har nogen klar bevidsthed om. Uddannelsen sker systematisk i videnskabens aand. Antroposofi har intet med, hva man trivielt kalder okkultisme at gjøre, men støtter sig paa et klarsyn, som har sin grund i de almindelige erkjendelsesevner. Antroposofi er en aandelig skuen, som ligger over sanseerkjendelsen. Ved den oppnaaes baade en intimere menneskekundskab

og et historisk udsyn over menneskehedens udvikling, som gaar langt udover, hva dokumenter beretter.

Antroposofien vil ikke være en mystisk, verdensfjern retning, men tjene det videnskabelige og kunstneriske liv. Derfor har vi ogsaa grundlagt vor skole Goetheanum i Dornach i Schweiz. Dens bygningsstil er et udtryk for de antroposofiske ideer. Det samme er ogsaa tilfælde med eurytmien, som er en bevægelseskunst, ledsaget af recitation eller musikk. Eurytmi er ikke dans.

Antroposofien har faaet sit vigtigste praktiske udslag i Waldorf-Astoria-skolen i Stuttgart. Skolen ledes af dr. Steiner selv. Her skal det ikke læres eller undervises i antroposofi, men praktiseres en pædagogik paa grundlag af den antroposofiske erkjendelse.

– Hvorfor blev Goetheanum bygget i Schweiz?

– Skolen var oprindeligt tænkt opført i München, men den nye byggestil stødte paa modstand, og da saa en af antroposofiens venner skjænkede os areal i Dornach, blev Goetheanum reist der. Og skjæbnen har været oss huld. Nu efter verdenskrigen vilde München neppe været noget heldig sted for internationalvidenskaben.

– Skal der ikke gives eurytmiforestillinger paa Nationaltheatret?

– Jo, førstkommende søndag vil nogen af vore elever vise den nye bevægelseskunst paa Nationaltheatrets scene.

– – Blant sine mange venner i sit fædreland kunde dr. Steiner ogsaa nævne generalfeltmarskalk v. M o l t k e , som har betroet ham sine memoirer. En fransk journalist har faaet anledning til at offentliggjøre enkelte brudstykker af generalens erindringer, optegnelser, som ogsaa har været gjengivet i "Aftenposten". Disse memoirer kaster et skarpt lys over verdenskrigens forspil og tidligste begivenheder. Fra tysk hold er der ganske forstaaelig reist indsigelser mod optegnelsernes egthed, og de er blevet karakteriseret som en sjælelig og legemlig syg mands personlige stemninger.

Da jeg nævner dette for dr. Steiner, siger han bestemt:

– v. Moltkes erindringer er ingen letfærdig omgang med sandheden. De er sikkert et af de vigtigste aktstykker til belysning af 1914's begivenheder. I nær fremtid vil bogen udkomme.² Da faar verden selv dømme. – –

En hjertelig "Auf Wiedersehen", og audiensen er forbi.

*My.*³

(Aftenposten, 23. november 1921)

² Den oprindelige utgaven av memoarene (med et forord av Rudolf Steiner) fra 1919 ble stoppet etter påtrykk fra medlemmer av Moltke-familien og den tyske hærledelsen, men ble i 1922 utgitt av Elizabeth v. Moltke.

³ En henvendelse til Aftenpostens dokumentasjonsavdeling bragte ikke klarhet i hvilken person som skjuler seg bak signaturen. Red.